s. p. Kr. pärit olevate muinastürgi kirjutuste seletamisega, leides a. 1893 neis tarvitatud kirjamärkide tähenduse. Esialgsetele teadetele *Déchiffrement des inscriptions de l'Orkhon et de l'Iénisséi* (*Bulletin de l'Acad. Royale des Sciences et des Lettres de Danemark*, Kopenh., 1893) järgnesid põhjalikumad uurimused; nende muinastürgi kirjutuste alal jätkas T. uurimisi, kuni surm vahele astus. Suurem osa T.-i teostest on ilmunud kogutult tiitliga *Samlede Afhandlinger* I—III (Kopenh., 1919—22). Tema teaduslik tegevus on talle toonud rohkesti auavaldusi kodu- ja välismaal; m. s. oli ta Eesti Kirjanduse Seltsi auliige.

Valvoja 1891, 1912 (E. N. Setälä); Nyelvtudományi Közlemények XIII (*idem*), XLIV (Z. Gombocz); C. F. Bricka, Dansk Biogr. Lexikon XVII (1903); Tietosanakirja IX; J. Eyser, Thomsen-bibliografi (Festschrift für V. T, 1912); Ungarische Jahrbücher V (1925) (H. H. Schaeder); E. Kirj. 1927 (J. Mark). *J. M—k.*

THOMSON, Eduard Aleksander, õpetaja ja muusikategelane, sünd. 19. I 1845 Sangaste klk. Kuigatsi v. rätsepa pojana, õppis Valga õpetajateseminaris J. Zimse' (vt.) juhatusel, kellelt arvat. sai tõuke oma muusikaliste huvide arendamiseks ja eesti rahvaviiside kogumiseks, oli peale seminari lõpetamist tegev õpetajana Kanepis, õiendas eksternina keskkooli küpsuseksami ja õppis aa. 1870—72 matemaatikat Tartu ülikoolis. 1876. a.-st alates toimis ta õpetajana Peterburi saksa Peetri-koolis kuni oma surmani 7. X 1917 Peterburis. — Noores eas kodumaal liikudes oli ta M. Veske' ja J. Köler'i (vt. neid) mõjul m. s. elavalt huvitatud eesti rahvaviisidest ja lõi neist mitmed harmonisatsioonid (»Laula, laula suukene« j. t.). Samuti on ta loonud algupäraseid koorilaule (»Kannel«, »Oh mu ilus isamaja« j. t.). Tema tõist on vähesed trükis ilmunud, kuna suurem osa tema lauludest olevat kaotsi läinud. Ta loomingus heliseb rahvuslik noot. Rahvuspolitiliselt kuulus T. ärkamisajal radikaalse Köler-Jakobson'i suuna pooldajate hulka, kellena ta Eesti Aleksandri kooli komiteede esindajate koosolekul 22. VI 1882 valiti peakomitee liikmeks.

Sangaste kirikuõpetajalt j. m. saadud andmed; *Alb. acad.* 8820. *J. A.; T.*

THOR HELLE, vt. **HELLE.**

TI(I)DO, vt. **DIDO.**

TIISIK, Karp, vaimulik ja kultuuritegelane, sünd. 22. II 1843 Pärnumaal Jõõpre v. põllumehe pojana, lõpetas a. 1863 Riia kreeka-katoliku vaimuliku seminari, oli aa. 1863—66 samas eesti keele ja laulu õpetaja ja õppis aa. 1866—70 Moskva vaimulikus akadeemias, mille lõpetas usuteaduse kandidaadi astmega. Aa. 1871—72 oli ta Riia vaimul, seminaris filosoofia ja pedagoogika õpetajaks, 1872—74 preestriks Arukülas, 1874—79 Haapsalus ja 1879—1919 Tallinna kreeka-katoliku usu peakirikus, juhatades aa. 1890—91 ka selle eesti pihtkonda; aa. 1874—1919 oli ta ka usuõpetajana tegev mitmes koolis. Aa. 1919—22 toimis T. Tartu ülikoolis apostliku-õigeusu dogmaatika professori k. t.-na. Ta suri 30. VII 1922 Tartus. — Olles preestriks vene koguduses, võttis T. elavalt osa eesti kultuurielust, kasutades m. s. oma — osalt Haapsalus loodud — sidemeid vene kõrgemate võimukandjatega ja temale tehtavaid mitmesuguseid ametlikke ülesandeid eesti rahvuslikkude huvide ja eriti eesti kreeka-katoliku kiriku rahvuspärase iseloomu kaitsmiseks. Selt alalt mainitagu, et T. a. 1883 määrati kreeka-katoliku kirikuteenistuse raamatute eesti ja läti keelde tõlkimise toimetuskomitee redaktoriks, oli 1885—1918 Baltimaade vennasteseltsi Eestimaa osakonna (Эстляндск. отдѣленіе Прибалтійск. братства) esimees, valiti a. 1889 Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsi auliikmeks teenete eest seltsi asutamisel ja määrati a. 1893 Tallinna linnavolikokku vaimuliku ametkonna esindajana. Aug. 1913 pidas ta Tallinna »Estoonia« teatrimaja avamisel kuberner I. V. Korostovets'i juuresolekul eestikeelse jumalateenistuse pühitsuskõnega tekstil »Nüüd lased sa oma sulase rahus ära minna, sest mu silmad on minu rahva õnnistust näinud«; sellele järgnes Korostovets'i kaebusel hiljemini küll tagasivõetud käsk T.-ule 6 nädala jooksul esitada palve ümberpaigutamiseks teisele kohale väljaspool Eestimaa kub. või lahkuda piiskopkonna teenistusest. A. 1917 oli T. Riia piiskopkonna esimese eesti-läti-vene täiskogu juhataja. Selle kõrval oli T. mitmeti kirjanduslikult tegev. Tema tõist mainitagu: Keisri Aleksandri Tõise Kohtuseadused (Tallinna, 1889, tõlge J. Truusmann'i ja T. Varese kaastegevusel), Свадебные обычаи эстовъ Ристинскаго прихода (Этнографич. Обозрѣніе подъ ред. Н. А. Янчука 1892, ka äratrükina s. a.), Исторія Ревельск. Преображенск. Собора (Tall., 1896). Ka on ta toimetanud 110 nr.-it õpetliku ja ajaloolise sisuga »Kiriku lehte«.

K.T.-u akt Tartu ülikooli arhiivis; A. Laar'ilt (Tartus) j. m. saadud andmed. *K. R.*

TILK, Jakob, vt. **TÜLK.**

TILK, Jüri, vt. **VIROLA.**

TOBIAS, Rudolf, helikunstnik, sünd. 17. V 1873 Hiiumaal Keinas köstri pojana, omandas esimese muusikaõpetuse isalt kodus, käis Haapsalu kreiskoolis, õppides ühtlasi klaverit Catharina v. Gernet'i juures, jätkas siis eraviisil õpinguid Tallinnas, kus õiendas kohaliku gümnaasiumi juures õpetaja eksami,